

BIZALOM

*Havonta kétszer megjelenő szemle,
a világ folyásáról és az ember alkotásairól.*

9. szám.

II. évfolyam.

1931 május 1.

ELŐFIZETÉSI ÁR egész évre 3 pengő; számonként 16 fillér.

Mitől lesz boldogabb a világ?

Utolsó két számunkban cikket közöltünk fenti címmel, mely kifejtette azt, hogyha alaposan szemügyre vesszük az emberiség történetét, látnunk kell azt, hogy egyre és egyre észszerűtlenebb helyzetekbe és szerencsétlenebb ellentmondásokba sodródik bele az ember. Vagyis az ember maga mind több és több nehézséget gördít saját boldogsága és békés élete elé. Igyekeztünk úgy csoportosítani azokat az adatokat és jelenségeket, melyeket felhoztunk, hogy kiderüljön belőlük, mennyi minden múlik az emberen magán és mennyire az ember bölcsességihiánya oka annak, hogy a világ egyre boldogtalanabb lesz. Egy-egy nehéz kérdés helyes megvilágítására célravezető néha hasonlatokat használni. Így hasonlítható az a folyamat, amely az emberiségben végbe megy egy egyre súlyosabbá váló betegséghez. A gyermek, a fiatal ember többnyire egészséges és reményteljes. De ha hibákat és ostobaságokat követ el, mindig rosszabbul megy a dolga, sőt még betegséget is szerez magának. Az egész emberiség is a régi időkben, története elején, mikor ifjú korát élte, közelebb állott még a teremtő istenséghez s egészség, erő, reménység hatotta őt át. Mindinkább múlt azonban az idő, annál több hibát követett el az emberiség s így annál nehezebb, rosszabb lett egész állapota. Legutolsó nagy hiba, amit az emberiség elkövetett: a világháború volt. Mózes, Krisztus születése előtt, már 2000 évvel kihirdette az egész világnak, hogy Isten törvénye tiltja az ölést és más ember holmijának még a pusztja megkívánását is. Ennek dacára, Krisztus után 1914 évvel — tehát Mózes után, majd 4000 esztendővel —, az egész, magát kereszténynek nevező világ feltámadt, hogy egymást ölje s egymás tulajdonát pusztítsa. Ez oly szörnyűséges hiba

volt, melynek szerencsétlen következményét és büntetését az egész emberiség, közösen viseli ma. S valóban olyan ma az emberiség állapota, mint egy emberé, aki saját hibáival nagy-nagy betegséget szerzett magának. Az egyes ember betegsége: láz, fájdalom, gyöngeség. Az egész emberiség betegsége: nyomor, munkanélküliség, békéltenség, életkedv hiány.

Ha az egyes ember megbetegedik: orvost hívnak, hogy a betegséget meggyógyítsa, s az egész emberiségnek is orvosra van szüksége. De ki, ki lehet az a hatalmas nagy orvos, aki képes meggyógyítani az emberiséget?

Régebben, ha az emberiség nehéz kérdések elé volt állítva, hogyha keserves helyzetbe jutott: hallgatott a nagy emberek, (bölcsek és szentek) szavára. Ezek vezették és segítették az emberiséget. De ez régen volt. Ma az emberekben nincs meg már az áhitat és tisztelet úgy, mint a régiekben meg volt. A mai ember annyira el van telve önmagával, hogy észre sem veszi a nálánál nagyobb embereket s meg sem hallja szavukat. A mai ember: bírál, kifogásoi mindent s a saját kis esze mindennél nagyobb tekintélye előtt. Ma tehát, a mai beteg emberiségnek nem lehetnek már úgy orvosai a nagy, kiváló emberek, mint régen. A mai emberiséget csak az egyes, átlag emberek összessége gyógyíthatja meg. A mai emberiség bajain egy akármilyen nagy orvos sem segíthet, csak sok-sok kis orvos együttvéve.

Mindnyájunknak, akik ma élünk, fel kell csapni a beteg emberiség orvosává! Mindnyájunknak, akik ma élünk, kell fáradozni azon, hogy segítsünk az emberiség sok baján s evvel együtt a magunk baján is, csak ha mindnyájan orvosok és segítők leszünk, akkor változhatik át ez a keserves, nehéz kor egy jobb korrá, csak

akkor lehet boldogabb a világ — és csak akkor lehetünk mi magunk egyenként is szerencsésebbek és megelégedettebbek, mint most vagyunk.

Ha orvosok akarunk lenni és segíteni akarunk a magunk baján meg az egész emberiség baján, mindenek előtt világosan kell tudnunk azt, hogy *minden ember sorsa erősen össze van kötve egymással*. Ha akad egy ember, aki arra törekedik, hogy csak ő maga legyen boldog, gazdag, szerencsés s nem törődik a többiek bajával, nyomorával, igen megjárja, mert az az erős törvény, hogy egyik ember sorsa befolyásolja a másik ember sorsát —, hogy egyik ember baja előbb-utóbb átterjed a másik emberre is — könyörtelenül érvényesül, az embernek az az önzése, hogy ő csak saját magával (és esetleg családjával) törődik, de senki mással sem, nem egyéb, mint egy nagy mértékű rövidlátás. Ennek a rövidlátásnak alapja az, hogy az önző embert elvakítja saját vaksága és megelégedezik a világrendnek arról a kérelhetetlen nagy erős törvényéről, melyet előbb említettünk, hogy minden élőlény sorsa szorosan össze függ egymással.

Ezt a nagy törvényt az okos és jó emberek minden időkben tudták. Úgy szívükkel, mint eszükkel tudták. A régi, Krisztus előtti időkben egyszer nagy társadalmi harcok dúltak Rómában. Az egymással ellentétben álló társadalmi osztályok sehogy sem tudtak megegyezni s nem tudták békésen összeegyeztetni érdekeiket. Késerség és gyűlölet hatotta át valamennyi embert a szomszédja iránt, ha az más társadalmi osztályhoz tartozott, mint ő maga. Miután sehogyan sem tudtak az egymással szemben álló felek megegyezni, az egyik társadalmi osztály azt mondotta, hogy ő nem hajlandó tovább egy városban élni a másikkal. Ő nem hajlandó többé munkáját és erejét odaadni egy olyan államnak, melyben a másik társadalmi osztálynak is helye, sőt kivételes helye van. Miután kijelentette, hogy tovább nem hajlandó Rómában élni, fogta magát és kivonult Rómából egy szomszédos hegyre, az ú. n. Szent Hegyre. Ezer és ezer család lehetett, amelyek így elhagyták Róma városát. Természetesen mindazokat, akik bent maradtak Rómában, súlyosan érintette a többiek eltávozása. Megakadt a munka, a termelés, a közlekedés. Mindenféle zavar és baj támadt. De azok, akik kivonultak Rómából s kint tanázták a hegyen, azok sem jártak jobban. A munkátlanység szerencsétlenséggel és szegénységgel fenyegette őket. Ebben a nehéz helyzetben, mely mindkét félre nézve csakis hátrányos volt, akadt egy bölcs ember, aki elhatározta magát arra, hogy megmagyarázza az egymással kibékülni nem tudóknak, hogy mily helytelenül gondolkodnak. Ezt a bölcs embert Menéniusz Agrippának hívták. Ő kiment a Szent Hegyre azok után, akik békétlenségükben elhagyták Rómát. Eléjük állott s próbálta megmagyarázni nekik, hogy teljesen rossz úton járnak, amikor el akarják magukat kimenteni a másik társadalmi osztálytól, mert hiszen boldogság, szerencse és jólét csak úgy vár egy országra és városra, ha valamennyi egyes ember és valamennyi társadalmi osztály erősen összetart egymással s valamennyi megteszi a maga dolgát a másikkal való közösségben. Az elkülönözésnek azért nincs értelme, mert az egész emberiség erősen és szervesen összefügg egymással s abból nem lehet egy részt kívágni vagy kiszakítani. Ha ezt nem valaki, valamennyi embernek és valamennyi társadalmi osztálynak csak kárt okozna. Az emberiség közösségéből egy ember, egy társadalmi osztály sem hiányozhat. Valamennyire egyaránt szükség van. Menéniusz Agrippa ugyanazt a törvényt hirdette a békétlen rómaiaknak, melyet mi fentebb említettünk,

hogy egyik embernek tekintettel kell lenni a másikra, — mert minden ember sorsa összefügg a másikéval — s előbb-utóbb a szomszédom baja az én bajom is lesz.

Ezt a fontos nagy törvényt Menéniusz Agrippa a következő mesével magyarázta meg:

„Egyszer a test munkás, mozgékony tagjai, a kezek és lábak fellázadtak a gyomor ellen. Azt mondták: te gyomor, többet nem szolgálunk téged ki és többé nem lesz semmi közünk sem hozzád. Mi mindig csak dolgozunk, fáradunk, te meg csak elfogyasztod, amit mi adunk neked és nem dolgozol semmit sem. Nem akarunk többé tudni rólad. Nem fogunk érted dolgozni s nem adunk enni neked.

Igy szóltak a kezek és lábak a gyomorhoz és valóban be is váltották ígéletüket. Nem dolgoztak többé a henyé gyomorért s nem adtak neki többé enni.

De megjárták ám. Mert a gyomor táplálék hiányában nem tudta a kezeket és lábakat vérrel táplálni, erővel ellátni. A végtagok lankadtak, erőtlenekek lettek s nagyon rosszul érezték magukat. Ekkor azután belátták a kezek és lábak, hogy bizony nekik is szükségük van a gyomorra, nemcsak a gyomornak rájuk. Azt is belátták, hogy a gyomor csak látszólag lusta, igazánban azonban az egész emberi test minden tagjára nézve hasznos munkát végez akkor, amikor a táplálékot feldolgozza s az abból kivont éltető erővel az egész emberi testet ellátja.“

Menéniusz Agrippa meséjét a békétlen rómaiak megértették és vissza mentek a Szent Hegyről a városba. Belátták ők is azt, hogy kölcsönösen minden embernek szüksége van a másikra — a szegénynek a gazdagra, a kereskedőnek a parasztra, a szellemi munkásnak a testi munkásra — *s csak akkor lehet boldogság a földön, ha mindenki lelkiismeretesen végzi a maga munkáját és megbecsüli azt, amit szomszédja végez.*

Ez egy olyan örökreszló fontos alaptétel, melyet mindenkinek kell tudni, aki aval a kérdéssel foglalkozik, hogy: „mitől lesz boldogabb a világ?“

Keller Helén

A vak, süket és néma leány a mult század egyik legnagyobb csodája volt. Amerikában született, teljesen egészségesen, ámde körülbelül 1½ éves korában valami nagy betegséget kapott, melynek következtében elvesztette hallását, látását és beszélőképességét. Tehát elvesztette azt a három legfontosabb szervét, amivel a világról tapasztalatot és értesülést szerezhet és amivel megértheti magát. Nagyobb mértékű nyomorékságot, mint a Keller Heléné, alig lehet elképzelni, mert ha valakinek hiányzik keze, lába, de amellet lát és hall, csak a mozgásban van megakadályozva s mindenről tudhat, mindent megtanulhat. Am ha valakinek van lába és keze, de nem lát, nem hall és nem tud beszélni; hogyan tanuljon meg bármit is? Hogyan legyen képes használni kezét, lábát? Sehogy sem! Hisz gyermekkorunktól kezdve mindent, amit megtanulunk, két úton tanulunk meg. Először is úgy, hogy mondják és ismétlik nekünk a dolgokat s mi ismétljük és megjegyezzük azokat. Másodszor pedig úgy, hogy mi saját szemünkkel látunk s tapasztalunk sok mindent s ebből szűrünk le magunknak tanulságokat. Az elől, kinek szeme vak, füle süket, szája néma: mindkét út el van zárva. Egy ilyen ember szörnyűséges sötét és hangtalan börtönbe van vetve. Semmiféle úton-módon nem tud környezetével érintkezni s a

világról fogalmat alkotni. A vakság, süketség és némaság olyan szörnyűséges hármasság, hogy maga a szigorú természet is csak a legkritikább esetben sújt vele embert. Ellenkezőleg úgy szokott lenni, hogy aki vak, annak különösen jó a hallása. Hisz tudjuk, hogy a vakok milyen szépen tudnak muzsikálni. Ők a legjobb zenészek. Vagyis rendszeren a természet, hogyha megfoszt valakit egyik érzékszervétől, különösen megáldja egy másikát. Olyan emberről, ki, mint Keller Helén, vak, süket és néma, alig alig tud a történelem.

S mégis, csodák csodája, ez a szerencsétlen nyomorék Keller Helén mindent a világon megtanult, amit korában egy igazán művelt ember megtanulhatott. Szorgalmas, tevékeny, munkás életet élt s amellet igen megelégedett, boldog volt. Az egész világ tudott róla, valóságos híresség lett. Megírta élete történetét s ezt a könyvet a világ minden nyelvére lefordították s minden világrészben, minden országban olvasták.

Hogy lehetséges ez? Mi által vált az lehetővé, hogy Keller Helén ilyen csodát tudott véghezvinni?

Keller Helén ha nem is látott, hallott és nem is tudott beszélni, — de egy képessége volt neki, hogy tudott érezni. A lelke és a teste is tudott érezni. A lelke vágyat érzett az után, hogy ő is tanulhasson és dolgozhasson. A teste meg tudta érezni a tárgyak alakját, meg tudta tapintani keménységüket és puhaságukat. Lelkének érzése felhasználta testének egyetlen megmaradt képességét és érzékelését: a tapintást.

S Keller Helénhez jó volt a sors, mert küldött neki egy jószágos tanítónőt, aki végtelen szeretettel és végtelen türelemmel tanította Helént. Ezt a tanítónőt, Sullivan kisasszonynak, angolul Miss Sullivannak hívták. (Nevét angolul így írja: Miss Sullivan.) Miss Sullivan nem röstelt semmi fáradságot, semmi vesződéséget sem. Mindig újabb és újabb ügyességeket talált ki, hogy növendékét mindig többre és többre tanítsa meg. Tanítási módszere az volt, hogy minden betűnek megfelelően belekopogott Helén tenyerébe. Pl az „A” egy kis kopogás, az „Á” egy hosszú kopogás. A „B” két kis kopogás, a „C” három stb. stb. Így a kézbe való kopogással — melyet Helén jól érzett és értett —, tanította meg a tárgyak neveire. A kopogtató beszédet Helén is megtanulta és ő is ki tudta magát fejezni vele. Ez volt a módja annak, hogy Helén is tanulhatott és értesülhetett a világról.

De gondolható, hogy milyen óriási szorgalomra, kitartásra és akaratőre volt Keller Helénnek szüksége ahhoz, hogy ezen a fáradságos, lassú módon tanuljon meg mindent egészen addig, amíg dolgozni tud már maga is. De Keller Helénben meg volt mindez a három szükséges jellemvonás. Ő kitartó, szorgalmas és akaratős volt. Ahelyett, hogy átadta volna magát a búsulásnak s életét panaszkodással töltötte volna, azért, hogy ő milyen szerencsétlen nyomorék: fáradhatatlanul tanult és dolgozott, semmi nehézségtől sem riadt vissza. Minden akadályt legyőzött.

Keller Helén az akaratő hőse. Tanítónője a szeretet hőse. Akaratő és szeretet együttes eredménye, hogy a háromszorosan nyomorék Keller Helén emberré tudott lenni.

Alig képzelhető el érdekesebb és hasznosabb olvasmány Keller Helén könyvének, melyben saját életét megírja. A „Bizalom” tervébe vette Keller Helén könyvének részleges közlését. Bevezetésül ideiktatunk egy jellemrajzot, amelyet tanítónője írt róla s amelyben leírja Helén legérdekesebb tulajdonságait, amint következik:

*

„Keller Helén a világ bámulatát kiérdemelte azzal, amit meg tudott valósítani. Helén erős és nagy növésű

leány s mindig jó egészségnek örvendett. Sokan nagyon idegesnek gondolják, mivel a rendes embereknel jóval többet mozgatja kezét. Ennek azonban az a magyarázata, hogy ő mindig a kezét használta gondolatai közlésére. Minden vak ember gesztikulálni szokott s egykor azt hitték a vakok nevelői, hogy a rendszeres kézlejtéssel lehet legjobban közlekedni velök.

Midőn Helén beszél, arca átszellemül s minden gondolatát kifejezi. Ha bizalmas barátjával beszélget, kezét hirtelen ráteszi barátja arcára, hogy „lássa szája mozdulatait”. Ezen a módon Helén jól megérti azokat a félig kimondott gondolatokat, amelyeket mi a hanghordozással, vagy a szemjátékkal szoktunk kipótolni.

Helén bámulatosan jól meg tudja tartani emlékében az embereket. Fölismeri a kézfogást, melyben egyszer volt része, visszaemlékezik a kéz mozdulatára, alakjára, izomzatára.

Keller Helénnek legérdekesebb jellemvonása a humor. Nagyon ügyesen tudja használni a szavakat s pompásan játszik velök.

Egyszer valaki azt kérdezte tőle, szeret-e tanulni?

— Igen, de szeretek én játszani is, s némelykor úgy érzem, mintha valami symphonia volnék, melybe a zenedarabok vannak zárva.

Helén tízéves korában elhatározta, hogy megtanul beszélni, s a tanítójának nem hagyott nyugtot mindaddig, míg csak nem adott neki leckét a beszédből. Miss Sullivan nem akart ugyan belefogni ebbe a kísérletbe, mert félt, hogy kedves tanítványát nagy csalódás éri, de végre is a kis leány győzött.

Hasonló bátor elhatározással vívta ki, hogy nyilvános intézetbe vigyék a felsőbb tanulmányok végzése végett. Fölvételi vizsgálatot kellett tennie s midőn letette a Radcliff-Collegeban, az intézet dékánja s mások ajánlották, hogy ne folytassa tanulmányait. Egy évig várt, de nem nyugodott meg, míg föl nem vették.

Egész életében azzal törte magát, hogy ő is megtehesse mindent, amit mások megtettek és éppen olyan jól. Tökéletes sikert ért el. Ezen az alapon szépen kiművelte tehetségeit, s hogy mások le ne győzhessék, kifejlesztette bátorságát. Ahova más el tud menni, oda elmege ő is!

Ha az emberek próbára akarják tenni, bátran neki-megy a dolognak, s merész elszántsággal addig küzd, amíg célt ér. Szeret belevegyülni a társaságba. Ha valaki, akilhez hozzáér, nevet, ő is elkezd nevetni, éppen mintha hallaná. Ha másokat fölleskesít a zene, az ő arca is kiderül. Különösen Miss Sullivan oly tökéletesen érti, hogy a mozdulataira is tud felelni, még ha nem volt is tudtára adva a kézre betűzés által.

A zenét is élvezi, mert szereti és mert bele tud merülni a szellemébe. A zene ránézve alig lehet több idegverésnél és tapintásnál. Nem tud énekelni, sem zongorázni, habár gyermekkori hajlamai arra mutattak, hogy gépiesen meg tudná tanulni. Mindamellett a zenét nagyon élvezi, mivel a hangot a légrezges következtében megérzi. A zene ritmusát jórészt bizonyos s szilárd tárgyak rezgéséből ismerte meg, így például a szoba padlója s főleg a zongora fája, melyre rá szokta tenni kezét, nagy szolgálókat tesznek neki. Az énekesnek torkára teszi a kezét, hogy érezze az idegrezgest és mozgást, s ezt teljesen élvezi. De hogy mégis valóban milyen lehet az érzése, senki sem tudja.

Miss Sullivan nem engedte meg, hogy csupán a könyvekre szorítkozzék tanítványai, hanem bevitte a társaságokba. Így elérte azt, hogy mindenki a legszebb és legjobb gondolatát közölte tanítványával. Ha szomszédja

félbehagyta a kezébe betűzést, Helén azonnal kérdőre vonta: miről beszélnek? Ily módon csaknem állandóan tájékozva van a dolgok folyásáról. Úgyesen el tud beszélni az apróbb dolgokról és életviszontagságokról.

Ismeretei nagy részét közvetlenül maga szerzi. Ha valahol sétál, gyakran megáll, ha valami illatot érez, utána nyúl a növénynek, megérinti levelét, virágát, szárát s tisztába jő vele, éppen mint az érzékű emberek.

Miss Sullivan mindig vele van, s ha valamely természeti jelenséggel akarja megismertetni, kiválasztja a legérdekesebb és legkönnyebben megérthető dolgokat s igyekszik megmagyarázni neki a főbb vonásokat. Ha olyan társa van, aki nem ad megfelelő felvilágosítást, Helén kérdéseket tesz s mindaddig folytatja, amíg egészen tisztába jő vele.

Rendesen elbeszéli, mit tapasztalt. Írásból és tanításból szerzett tudása a tapasztalatokkal kiegészítve általában nagyon hű, de néha meglep, mennyire tájékozott.

Tudása és ismerete legnagyobb részét tapasztalatból szerzi. De minden dologba nincsen beavatva. A pénznemeket a súlyukról és alakjukról megismeri ugyan, de nagyon lassan.

A szobrokat szereti tanulmányozni, s meg tudja mondani főbb jellemvonásait. Egy szoborcsarnokban tanulmányozta a szobrokat. Egyszer egy csoport táncoló leány relief-szobrát vizsgálta s azt kérdezte: hol vannak az énekesek? Mikor az énekesekre ráakadt és ujjával végig nézte őket, egyiknek a száját becsukva találván, megjegyezte: egyik hallgat.

A mindennapi élet némely dolgaiban rendkívül ügyes, de kézi ügyessége csak az írógép kezelésénél föltűnő. A kéznyelv olvasásában nagyon gyors és pontos. Miss Sullivan segítségével végig tud hallgatni egy rendes és kellően lassú előadást, miután Miss Sullivan elég gyorsan tudja betűzni a kezére. De Miss Keller nem a betűket, hanem a szavakat s a gondolatokat figyeli.

Az írógépet kitűnően tudja kezelni, de nem sebesen. A kéziratában Miss Sullivan alig talál hibát.

A vakok intéze ei ma már gazdagon el vannak látva *dombori betűvel* nyomtatott könyvekkel, melyeket tapintás által olvashatnak. A vakok számára használatban levő angol, amerikai és newyorki írásmódokat egyformán ismeri.

Miss Kellernek van egy Braille (pontozó) gépe, mellyel a vakokkal levelez.

Szóval Miss Keller föl van szerelve az életre mindennel, ami azt rá nézve kellemessé és hasznossá teheti, s elérte, hogy sok tekintetben egyenlő lett az érzékű emberekkel. Mégis az ő világa nem éppen olyan, mint a miénk, hanem valamivel tisztább és eszményibb, mivel a selejtes és szennyes dolgoktól megkímélték lelkét.

Törökvész.

Írta: cs. László Zuárd.

A török elfoglalván Budavárát, úgy befészkelte magát, mintha sohasem akart volna onnan kivonulni. A hódító nem gondolt arra, hogy az ő szép uraságának is vége szakad egyszer. Vígán garázdálkodtak az erőszakkal, csellel rabolt országreszekben. Pedig könnyű lett volna őket kiebudalni, ha egy kevés összetartás van a magyarokban. Alig akadt olyan ember, akit ki nem foszlottak, vagy akit nem az ő uraskodásuk tett tönkre a megcsönkített országban. Számtalannak meggyilkolták testvérét, vagy kenyeres pajtását, elrabolták nő rokonát, vagy felcsifolták őt magát.

Amióta a budai basa ült Mátyás király örökébe — aki egyúttal az összes magyarországi basák és bégek vezérpasája volt — a várát helyrehozatta, minék következtében egyszerre fellendült az élet. A falakon túl egész új városrészek keletkeztek; lözsér negyedekkel, mulatóházakkal és fürdőekkel, amik elhúzódtak a volt királyi fácanoson túlra, nyugat felől a Hosszú-völgyig és dél felé az Anna hegyig. Ez mind Budavárhoz tartozott és mindenik résznek megvolt a maga Vilajetje, hogy minden dűb-dáb támadáskor ne kelljen a török harcosok zömét a várban megbolygatni. A három erősség parancsnokai voltak Hamzsa bég, Kapasz bej és Yz bég a renegát.

Pirkadaikor fázósan dörzsölték dermedt tagjaikat a virrasztók. A természet már zöldbe borult, de azért az éjszakák mégis mindig csipősek voltak. Az udvar közepén hatalmas tűz fölött rézkondér lógott, amelyet már körül kezdtek venni az éhes emberek. A vitézek — jó multkoriban — nagyot ütöttek a törökök. A nagy hó mulásával, szoktatásképp kicsapták a csikókat és egyik-két kancát, de váratlanul török portyázók támadtak rájuk és az öröket könnyűszerrel levervén, elhajtottak belőlük vagy negyven darabot. Azóta megduplázták az őrséget és a virrasztókat is, azonban most már késő volt. Ezt a pogányságot Yz bég emberei követték el és utána kurtatni neveltséges lett volna, a végház különben Páty felett állt s azután már a budai basa ökegyelmessége parancsolt.

Lassan megtelődött az udvar. A rézüstben megfőtt a reggeli és míg az álmoszemű vitézek megkapták a nekik kijáró részt, az egyik főlegény egyes embereket kezdett kiválogatni.

— Tán munkánk akad? — kérdezték.

— Úgy lészen, — mondta a főlegény, — tiz napja késik a kis pénz (kis pénznek nevezték a zsoldot) és tegnapp azt közölték, hogy szerezzünk, mert üres a vasláda.

Lett erre szörnyű átkozódás, hogy csak úgy zengett tőle az udvar. Megint nincs pénz, éhen pusztulhatnának az emberek, ha nem lenne annyi eszüik, hogy a maguk emberségéből szerezzenek a saját részükre valamit. De ha azt teszik, akkor azzal vádolják őket, hogy haramia mesterséget folytatnak; sőt békétörök.

— Vége legyek a mosléktarisznya beszédnek! — dörögte a főlegény. — A vezér úgyis azt határozta, hogy leszámol a törökkel a csikókért.

Erre a kijelentésre kissé megnyugodtak a kedélyek és lassan oszladozni kezdtek a legények. A hosszú tornác felől, egy subás alak közeledett.

— Kaczagó, te vén pákász, mit tudsz? — zajongtak az ott maradt vitézek.

Kaczagó — igazi nevét nem ösmerte senki — félkegyelmű fürkésző volt és nevét onnan kapta, hogy a bitórló ellenséget fogcsikorgatva csúfolta s mörkölésén ő maga nevetett legjobban. Vagy nem vették komolyan, vagy nem tekintették veszedelmes embernek az öregot, de az tény, hogy hajmeresztő szemérmelenséggel mászkált a mesgén innen és túl.

— Áldjon meg benneteket az Isten — modta áhíthatos hangot mímelve — minden maradékaitokkal együtt! Adjon nagy uraságot a töröknek, hogy annál többet vehessetek el tőle, nekem pedig bort, búzát, bölcsességet, jámbor, gazdag, öreg feleséget; mindnyájunknak jól szelelő pipát és ha kiszólitának a siralom völgyéből...

Az egyik vitéz alaposan hátbavágta:

— Úgy papolsz itt, mint egy kolduló barát, te mörkás imposztor! — röhögött vidáman. — Mondjad inkább mit tudsz?

— Siket vagyok, mint a kő! — motyogta az öreg.

A másik vitéz megkínálta az italával. Kaczagó mohón nyelte és a korszóban maradt is, nem is.

— Derék ember vagy, öcsém — mormogta — tilógusnak kéne lenned. Azt kérdtétek, hogy mit tudok? Semmit... semmit — mondta dünyögve, majd élessé vált a hangja — gyűlölni... gyűlölni és örvendeni a vérenek...

— Eredj öreg a kamaráshoz, az majd ad egy kis harapni valót — szólt rá jószíviúen a főlegény.

Kaczagó lassan elballagott, de közben érthetetlenül motyogott valamit.

Mindig ilyen volt ez a szerencsétlen? — kérdezte az egyik fiatal vitéz.

— Ilyennek láttam mindig, — felelte a másik —, pedig az régen volt öcsém. Endrődy főlegény, akinek a keze alatt tanultunk, az mesélte vagy húsz esztendővel ezelőtt, hogy Kaczagó nagy nemzetség fia volt és gazdag ember. Csakhogy a pribékek kiforgatták mindeneből és egyetlen lányát szeme láttára kockára tették és valami aga nyerte meg, aki el is vitte magával. Elcinte fürkészett és használni is tudták, de később mindig jobban elborult az esze és most csak kóborog, meg apró hírt viszen hol ide, hol oda.

Az egyik vitéz sóhajta mondta:

— Nem ő az egyetlen...

Nagyon elhallgattak az emberek. Mindnek eszébe jutott valakije, vagy hasonló szomorú történet.

— Ilyen a magyarság élete! — mormogta az előbbi fiatal vitéz. — Széttörtünk.

Lassan elballagtak ki-ki a maga dolgára.

Valamivel később bejött az udvarra Istóky nagy uram, a véghely főembere és az első legényeket maga köré gyűjtve, kiadta a parancsot a munkára.

A főember valamikor a szentmiklósi örvéghelyen kezdte a katonáskodást és ott ösmerkedett meg a vitézi étellel.

Nagy uram értette a csúziót, hogy hogyan kell elbolondítani az ellenséget és ügyesen vezetgette az embereit. A lesvetéshez is értett. Az ellenfél mindig akkor kapott észhez, mikor már megvolt a baj. Mert Istóky uram erdőkben, morotvásokban bujkált nappal és éjjel bagolylatta utakon nyargalt. Csakhogy ökgyelme nem igen szerette ezt a mesterséget űzni, mert rendes katonának tartotta magát. nem pedig haramiának, de a magas vezetőség, csak papír irományokkal boldogította őket és mivel nem akarta, hogy az emberei éhen pusztuljanak, kénytelen volt portyázásokra adni a fejét. Most is így állt a dolog. Nem volt zsold és a pribékek ráadásul tetemesen megkárosították a véghelyet a csikók elrablásával. Az öreg Kaczagó — nem tudni mi okból — mindig piszkálta a vitézeket, hogy verjék ki a budai törökséget, de csak nevelték. Most azonban mitha megváltozott volna a helyzet. Kaczagó sokáig bent volt Istóky uramnál és onnan titokzatos orcával jött el. A vitézek észrevették ezt.

Minden megtörténhetik a nap alatt.

Alkonyodik. A palánk mögötti csendet csak az imámok elnyújtott áhítoas ordítása zavarja meg. A lármatornyokban nagyokat ásitának a turbános örök. A homály mind jobban leereszkedik. Az egyik örnek feltűnt, hogy valami lovas közeledik a kapu felé, maga előtt terelve egy embert.

— Vigyen el a Sejtán benneteket! — dörögte bosszúsán a török, — Vajjon mit akarnak ezek a sertés falók.

A lovas és az ember lassan az őrtorony alatti kapuhoz ért.

— Mit akarsz, hitvány gyaur? — förmedt rá az ör. — Nem tudsz vesztleg maradni az odudban? Hogy mered éjjel zavarni az igazhivők álmát?

A lovas felszólalt:

— Te emberséges török, imhol elfogám Kaczagó fürkészőt, akinek a fejére, úgy hallottam, a budai basa ökegyelmessége száz darab ezüstpézt tűzött ki. Itt áll, la, — bökött fejére a lovas.

Az ör ugyan nem hallott erről, de ha a gyaur mondja — valószínű. Mert nem hitte, hogy valaki ingyen merje a fejét elhozni az oroszlan barlangjába. Száz ezüstdénár pedig szép pénz a mai rossz világban és az okos ember ott s úgy szerez, ahogy tud. Beereszti őket, a foglyot elzárja, a hitelent pedig a pokolba küldi egy jól irányzott dőfessel.

Ezek a gondolatok kavargtak a derék török fejében.

— No, gyertek! — mondta és sietve leászott örhelyéről.

Pár pillanat múlva megcsikordult a zár és a nehéz s magas palánkkapu megnyílt egy kissé. Elsőnek az ősz fogoly lépett be, nyomában a lovas huzakodott. Kantáron vezette a lovát és valami vasrúd volt a kezében, amit hirtelen a nyitott ajtózárra dugott és azután hosszút és éleset füttyentett.

A török most kapott észhez s nagyot kiáltott:

— Segítség!

Tovább nem jutott, mert az ősz ember hihetetlen erővel sujtotta főbe, úgy, hogy szótlánul elnyúlt a földön. A sötétből alakok bujtak elő és pár pillanat múlva a nehéz kapu recsegve dőlt ki sarkaiból. Az ör kiáltására ugyan felriadtak a többiek, de már késő volt. A lesvetés és a rajtaütés sikerült. Megindult a néma és elkeseredett küzdelem.

— Hajrá! — hallatszott valamivel később, egy éles hang kiáltotta — Az áldóját, sötét van! Gyujtsatok világot!

Itt-ott kekes fénypontok lobbantak, míg az őrség jajnékiül hullt rakásra a váratlan támadók fokosai alatt. A tűz gyorsan terjedt és bevilágította a török elővárost. A világosságnál észrevették a menekülő törökök, hogy végházbeli vitézek törtek rájuk. A tőzsér házából felhangzó jajongás elárulta, hogy a magyarok is épügy tesznek, mint valamikor a hódítók. A vilajet-épület felől új kiáltás hangzott:

— Yz bég! Allahé a dicsőség! Előre!

Feldült arccal tört utat magának, meztelen szabiyával a bég a küzdők közé.

— Kaczagó! — ordítja valaki és amikor odapillantanak, látni, hogy az öreg fürkésző egész rendet vág a törökök soraiban. Ilyen erő csak egy elkeseredett örült karjaiban lehet. A bég fejére fordult, de nincs ideje támadni, mert az ősz ember fokosának csapásai alatt holtan roskad össze a renegát. Egy perc múlva dárdá tetején jelenik meg levágott feje. A megmaradt törökség, mikor ezt látta, menekülni kezdett.

— Acsi legények! — kiáltja az egyik főlegény — Kotródjunk innen!

A harc szűnőben van. Buda felől jeltüzek villannak az éjszakában. Istóky is nógatja az embereket a visszaterésre.

A kidöntött kapunál, zsákmánnyal megrakodva nagy hujángatással tódul kifelé a vitézek csapata. A rajtaütés

tökéletesen sikerült Holnapután tele lesz hírével minden magyar és minden török erősség és a pátyi vitézeknek megint lesz mit enniük egy időre.

A tömegből előtűnik Kaczagó. Ruhája rongyokban lóg rajta, a véres fejjel ékesített dárdát úgy viszi, mint egy szent zászlót és fénytelen szemeivel révetegen tekint körül. Istóky rákiált:

— Derék ember vagy öreg! Rendes prédát kapsz mindnyájunktól! Jól kiagyaltad a dolgot!

Az eszelős nagyot kurjant:

— Megbosszultam gyermekeim elrablóján magamat, nemzetes nagy uram, ezt az éjszakát megemlegeti a bitorló.

Kaczagó a bosszútól és vértől mámorosan, rikoltozva tűnik tova a homályban. Egy csatlós futva hozza a főemberek lovait. A koptatónál megáll a vezér és visszatekint a romlás, a halál helyére.

— Törökvész! — mondja hallhatóan és rámutat a kifosztott városrészc, hol a zsarátnok sziporkázva izzik.

A főlegények rábólintottak. A vezér és kiscrete megindult. A távolból felhangzott a visszavonuló vitézek danája:

A nagy széles mező,
A szép liget s erdő,
Sétáló palotájuk;
Az utaknak lese
Kemény harcok helye,
Tanuló iskolájuk;
Csatán való éhség,
Szomjúság nagy hévség,
S fáradság: mulatságuk...

(Balassa Bálint)

Csakhamar elnyelte a dalt az erdő, amely kora tavaszi pompájában illatozott, zöldült, mint a remény és titokzatos volt, akár a jövő...

ENYHÜLÉS.

*Kél és száll a szív viharja,
mint a tenger vésze;
fájdalom a boldogságnak
egyik alkatrésze;
az örömnök levegőjét
megfisztítja bánat,
a kizajlott búfelhőkön
szép szivárvány támad.*

*Tegnap a remény is eltört,
az utolsó árboc,
csupán a kétség kötött egy
gyarló deszka-szálhoz:
ha fölöttém és alattam
ég és tenger sima;
zöld ligetnek lombja bókol
felém, mintegy hiva.*

*Nem törik a szenvedő szív
oly könnyen darabbá,
csak ellágyul, s az öröme
lesz fogékonyabbá;
mint egy lankadt földművesnek
pihenő tanyája:
kész boldogság lesz neki a
szenvedés hiánya.*

*Nincsen olyan puszta inség,
hogy magának benne
a halandó egy tenyérenyi
zöld virányt ne lelne;
És ha ezt a szél behordta
savatag fővényel:
megsiralja ... de tovább megy
örökös reménnyel.*

*Sivatagja életemnek!
van pihenő rajtad;
vészes hullám! szivhajómat
nem szünetlen hajtod;
ha nehéz bü és nehéz gond
rossz napokat szerze:
kárpótolja a nyugalom
enyhületes perce.*

Világ folyása.

Negyvenezeréves emberi lakóhelyet ástak ki Ságvárótt. Latzko Dezső, a veszprémi múzeum igazgatója tavaly ősszel Ságvárótt jégkorszakbeli emberi lakóhelyet fedezett fel. A Magyar Nemzeti Múzeum részéről akkor azonnal kiment Gaál István dr. egyetemi tanár és Hillebrandt Jenő dr. egyetemi tanár, akik alaposan áttanulmányozták a lelőhelyet. Néhány hét előtt Csallogovics József dr. Hillebrandt tanár irányítása mellett hozzáfogott a lelőhelyek ásatásához. Az ásatás nagy eredménnyel járt. Megtalálták a jégkorszak végéről való ember negyvenezeréves lakóhelyét. A tűzhelynek a maradványát ásták ki, amelyek részint négy, részint 6-80 méter mélységben a felszín alatt a sárga homokban feküdtek. Két-három méter átmérőjű és harminc centiméter vastagságú átégett helyek ezek a tűzhelyek, amelyek környékén nagyszámú állati csontokat találtak. A csontok részben pörkölt, részben feltört állapotban heverték, annak jeléül, hogy az ősember kiette belőlük a velőt. A csontok rénszarvas és ősló maradványai legnagyobb részben. A tűzhely mélyedésében faszenet találtak, amiből arra lehet következtetni, hogy a tüzet égés közben hirtelen támadt eső eloltotta. A negyvenezer esztendőös faszén a hideget kedvelő hegyi fenyő maradványa.

A tűzhelyek körül igen nagyszámban találták meg az ősember eszközeit. Hat-nyolcszáz darab, kovaköből pattintott, ilyen kőeszköz került elő, részben ütőkövek az eszközök készítéséhez, részben pedig olyan kódarabok, amelyeket állónek használtak. Ezenkívül kések, pengék, vakarók és vésők kerültek elő. Rendkívül érdekes a leletek között egy rénszarvasnak az agancsa, amelyet késnyélnek munkáltak meg.

Az útépitések és a munkásérdekek. A kereskedelemügyi miniszter körrendeletet adott ki, melyben utasította a m. kir. államépítészeti hivatalokat, hogy az útépitésekkel kapcsolatos munkálatokat, amennyiben azt azok műszaki természetű megengedi, az év olyan szakában hajtassák végre, amikor a munkásság megfelelő munkaalkalomhoz egyáltalán nem, vagy csak igen csekély mértékben juthat. Egyben elrendelte, hogy a nyári hónapokra eső mezőgazdasági munkák idején útépitési földmunkák, valamint az útépitésekhez szükséges anyagok közötti szállítása és kézi munkaerőt igénylő egyéb munkarészeket egyáltalán ne végeztessenek. Végül a munkaalkalmak megfelelő megosztása érdekében arra nézve is rendelkezett a miniszter, hogy az útépitésekhez szük-

séges követ az államépítészeti hivatalok ne zúzott állapotban, hanem eredeti terméskő alakjában szerezzék be és azt a helyszínen törezzék meg. Vállalatban kiadott munkáknál ezek a feltételek a versenytárgyalási hirdetménybe is felveendő.

Amerikából kiutasítják a szabálytalan úton bevándorolt külföldieket. Newyorkból jelentik: A munkaügyi minisztérium kérésére nagy gyorsasággal hajtják végre a szabálytalan úton bevándorolt külföldiek kiutasítását az északamerikai Egyesült Államokból. Néhány héten belül 100.000 külföldit utasítanak ki. A kiutasításokkal a munkanélküliséget akarják enyhíteni. A bevándorlási hatóságok szerint összesen körülbelül 400.000 olyan külföldi tartózkodik az Egyesült Államok területén, akik nem feleltek meg a bevándorlási törvény előírásainak.

Kitüntetett gazdasági cselédek. Tuba István és Csiszár János lovászpatonai gazdasági cselédek ötven éve állanak az Esterházy grófi uradalom szolgálatában. Becsületes és hűséges szolgálatuk elismerésül a földművelésügyi miniszter mindkettőjüket 100—100 pengő jutalommal és elismerő oklevéllel tüntette ki. A jutalmakat Jerfy József dr., a pápai járás főszolgabírája szép ünneppel keretében nyújtotta át a hűséges munkásoknak.

Hasznos tudnivalók.

Új gyakorlati módszer a magvak csirázó-képességének meghatározására. A növényfiziológusok már régebben foglalkoznak vetőmagvak csirázóképességének gyors meghatározására szolgáló módszer kidolgozásával. Rájöttek arra, hogy bizonyos festékek lig oldatában csak azok a magvak festődnek meg, melyek csirázóképességüket elvesztették. Legújabban Kornfeld A. számol be kísérleteiről, melyekkel sikerült hosszú válogatás után néhány anilín festéket kikeresni, melyek a beáztatott magvak közül a nemcsirázó magvakat megfestik. Ezek közül is a Bismarck-barna bizonyult a leghasználhatóbbnak, amelyet 0,25—1%-os oldatban alkalmazott. Nyolc órai áztatás után a magvak közül a nemcsirázók sötét barnászöldre festődtek, míg az egészséges magvak egyáltalán nem festődnek meg. Számos magfajának határozták meg párhuzamosan a csirázóképességét az ismert módon és Bismarck-barnával való festés által és az eredmények teljesen megegyezők voltak. Ezek alapján a módszer kiválóan alkalmasnak mutatkozik vetőmagvak csirázóképességének gyors, gyakorlati céloknak megfelelő meghatározására.

A pamutnak versenytársa akadt Európában. „A világkerkedelem legfontosabb nyersanyagai közül a gyapot a király“, tartja az angol példaszó. A gyapot-növény Európa földjein csak a legdélibb részeken terem meg. Helyette Németországban új fonónövény meghonosításával végeztek sikeres kísérleteket. Az új fonónövény a jukka nevű disznóvénnyel rokona.

A világkerkedelem és ipar három legfontosabb nyersanyaga régebben a szén, a vas és a gyapot volt, amelyekhez újabban negyediknek a gumi járult, mióta az autó- és motorbicikli-ipar úgy fellendült. A gyapot több gyapotnövénnyel magvának sárgás-fehér cellulóze-szálakból álló burka, amelyekből megfelelő tisztítás és fehérítés után a gyapotfonalakat (pamut) és a gyapotszöveteket készítik. Mivel azonban a gyapotnövénnyek mintegy öt legfontosabb faja csak azokon a vidékeken terem meg, amelyeknek évi közepes hőmérséklete 15—20° meleg, igen sok ország területén a gyapotnövénnyt meghonosí-

tani nem lehet. Ezek tehát évenként sokszáz millióval adóznak a gyapottermő országoknak. A legtöbb gyapotot, az egész termelésnek közel kétharmadrészét, az Egyesült Államok déli államaiban termelik, a maradék India, Egyiptom és Kína között oszlik meg s az évi termelés egész mennyisége meghaladja a 3500 millió kilogrammot, értéke pedig a 4000 millió pengőt.

Európa földjén csak a Pirenei és Balkán félsziget legdélibb részeinek, valamint a Krim félszigetnek éghajlata felel meg a gyapottermelés feltételeinek. A többi vidékeken a len és a kender a legfontosabb fonó-szövő növény, de a pamutot egyik sem helyettesítheti. A háborúelőtti bőség idején az európai államok nem nagyon gondoltak arra, hogy szövőiparukat a drága pénzen külföldön vásárolt pamut helyett valamely alkalmas hazai növény fonásra-szövőésre alkalmas rostjaival lássák el. A háborút követő inséges esztendőknél azonban lényegesen megváltozott a helyzet. Különösen a legyőzött országoknak kellett arra törekedniük, hogy minél kevesebb pénz adjanak ki külföldről behozott nyersanyagokért, amelyek közé a gyapot is tartozik. Ennek a törekvésnek köszönheti hatalmas tökéletesedését és föllendülését a műselyemgyártás is. De mert a műselyem sem pótolhatja minden téren a gyapotot, Európaszerte megindult a kutatás az európai éghajlati viszonyoknak megfelelő új fonó-szövő növények után. A hírek szerint Oroszországban több ilyen növényt találtak, újabban pedig Németországban folytatnak sikeres kísérleteket a jukka néven nálunk sem ismeretlen disznóvénnyel egyik változatával.

Az új jukka-fajta a talajban sem válogatós, sőt a homokon is jól megerem, ha megfelelő a mérszirtalom is. Művelése némileg a spárga-tenyésztéshez hasonló s már a harmadik esztendőben olyan hatalmas levélüstöke fejlődik, hogy róla a további években 200—250 levelet lehet lemetszeni. A jukka fonás-szövőésre alkalmas rostjai ugyanis a levelekben vannak és nem a szárban, mint a len és a kender rostjai. A levél lágy részeiből való kifejtésük is sokkal egyszerűbb művelet, mint a len és kender rostjainak a szárfás részeitől való elkülönítése. A jukka-leveleket nem kell hosszú időn át áztatni, szárítani és tilolni, mint a lent és a kendert. A megszedett leveleket azon frissében éles késsel addig vakarják, míg a húsos részek lefoszlanak a rostokról. Ezt a munkát természetesen géppel is el lehet végezni.

A kézimunkával elkülönített, vagy a rostozógépből kikerült rostokat fonás előtt az idegen alkotórészekről megtisztítani és fehéríteni kell, ami különböző klórvegyületekkel és lúggal történik. Az ily módon megtisztított jukka-rostok anyagának főalkotórésze cellulóze s ezért nem csupán értékes szövetek készítésére használható, hanem műselymet, nitrocellulózát (lőgyapot), celluloidot és mindama műanyagokat elő lehet belőle állítani, amelyek készítésére eddig túlnyomóan a gyapotnövénnyel rostjait használták föl. Nagyban való természetességétől tehát a német gazdasági szakemberek a három millió métermázsát meghaladó gyapotbehozatal jelentékenny csökkenését várják. Csonka-Magyarország gyapotbehozatala ugyan az ország szövőiparának fejletlensége miatt a 100.000 métermázsát sem éri el, még sem ártana az új fonó-szövő növény meghonosításával nálunk is kísérletet tenni. Az olcsó szövőanyag lendületet adhatna szövőiparunknak s a pamutszövetekért külföldre vándorló milliók egy részét legalább meglehetne takarítani. Azonkívül pedig az alföldi homoksvatagok is hasznosíthatók lennének s ami a legfontosabb, új irányba lehetne terelni a gazdálkodás egy részét, amely még mindig azt hiszi, hogy csak búzából és húsz évvel ezelőtti gazdálkodásból meg fog élni.

A magyar helyesírás szabályai.

9. Az írásjelek használata.

„A királynét megölni nem kell félnetek jó lesz ha mind beleegyeznek én nem ellenzem“. — A krónika szerint ezt — a hiányzó írásjelek elhelyezésétől függő jelentőségű választ írta 1313-ban János esztergomi érsek Bánk bánnak és társainak, amidőn Gertrúd királyné meggyilkolása előtt tanácsért fordultak hozzá. Ettől a választól nem nagyon lettek okosabbak a magyar urak, mert értelmezhető volt ez a szöveg először úgy, hogy: „A királynét megölni nem kell, félnetek jó lesz, ha mind beleegyeznek. én nem, — ellenzem!“, másodsor olyképpen, hogy „A királynét megölni nem kell félnetek, — jó lesz, — ha mind beleegyeznek: én nem ellenzem.“

Ebből a példából világosan kitűnik, hogy mily fontos szerepük van a mondatban az írásjeleknek; sohasem szabad elhagynunk azokat, ha szükség van rájuk, mert ezáltal nemcsak értelmetlenné tesszük a mondatot, hanem az gyakran egészen más értelmet is nyer. Természetesen ugyanilyen hiba az írásjelek felesleges szaporítása is.

A főszabály — amely egyébként az egész magyar helyesírás rendszerén végigvonul — ez esetben is az legyen, hogy a beszédközben használt szüneteket, hangsúlyokat írásműveinkben is érzékeltetni tudjuk az olvasóval, mert különben alapos fejtorést okoznak annak, akinek írtunk.

(Folyt. köv.)

Szójegyzék:

N

nadragulya, -át
nagygyűlés
nagyjában
nagyobb, -at; nagyobbbrészt
nagyothalló
nagyság, -ot
nagyszerű, -t
naphosszal
nappalodik, -ott
nedvesség, -et
négyféle, négyfelé
nehézség, -et (nem: nehésség!)
némelykor
nemesség, -et
nyenyűlhozzám, -at (növény)
netovább
nevettel, -ett, nevetted v. nevettesd
nikkelez, -ett
novella, -át
nőttön-nő
nulla, -át

Ny

nyuggat, -ott
nyáladzik, -ott, -zon v. -zék
nyár, nyarat; nyaranta
nyavalya, -át
nyekken, -t
nyel, -t
nyél, nyelek
nyersség, -et (nem: nyersesség!)
nyilvánosság, -ot

nyisszent, -ett, -sen
nyoszolya, -át
nyoszolyó, -t (pl: nyoszolyóleány)
nyugodt, -at (nem: nyugott!)
nyúlt, -et

O

óceán, -t
ocsud-dik, -ott, -jon v. -jék
odább v. odébb
odabenn v. odabent
ojt, -ott (növényt; nem olt!) ojtvány
okkal-móddal
oláh, -t, oláhval
old, -ott, oldjad v. oldd
olló, -t
olt, -ott, -sad v. -sd (pl: tüzet)
olvasott, olvasottság
oly, olyan, olyankor
olyannyira; olyaténkép, -pen
olymódon
ón, -t
ont, -ott, -son
órakor (nem: órákora!), óránként
oráz, -ott
orr, -ot, orral
orrol, -t
orvosság, -ot
ósdi, -ak (nem: ózsdí;)
ostor, -t, (nem: ustora!)
ostya, -át
osztály, -t
óta; azóta, ezóta

ott; ottbenn, ottfenn
otthon, -t
ottlét, ottartózkodás
ozsonna, -át (nem: uzsonna!)

Ö

öcs, öcsém, öcsse
öklelőz-ik, -ött
ökor, ökrök
öl, -et (főnév; pl: öleb, ölfa)
öl, -t (ige), öljed v. öld
öleget, -ett, ölelgesd v. ölelgesd
önként (nem: önkényt!)
önkény, -t, önkényes
önmagam, önnönmagam
öntött, -et
öregszik (nem: örekszik;)
örjít, -ett, -sen
örökké, örökkön-örökké
örököl, -t
öröklött, -et
örül, -t
örül, -t; örültség
össze; összeeskiűvés; összefüggés
összeg, -et
összes, -et; összesség
össze-vissza
összhang, -ot
ősz, -t (főnév), ősszel
ősz, -et (melléknév), őszhajú
ötféle, ötfelé
ötvösség, -et
öv, -et; övszalag

Szerkesztői üzenetek.

Hosszabb szünet után folytatjuk magyar helyesírási cikksorozatunkat, abban a reményben, hogy olvasóink örömeiket lelik benne és hasznukra fordítják, úgy a közölt szabályokat, mint a szójegyzéket, melyből minden nehezebb szó helyesírását megtanulhatják.

Célszerű volna, ha e cikksorozat alapján az olvasók írásbeli gyakorlatokat végeznének s önmaguk öriznék ellen azt, a „Bizalom“ cikkének segítségével, hogy jól értik-e és helyesen alkalmazzák-e az olvasott szabá-

lyokat és tudják-e biztosan az egyes szavak helyesírását. Mindenki gondoljon arra, hogy az életben jobban tud majd boldogulni, ha helyesen és értelmesen tud írni.

Felelős szerkesztő és kiadó:

N. GÖLLNER MÁRIA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

FOGHÁZMISSZIÓ HELYSÉGE

Budapest, V., Markó-utca 16., III. emelet 28. ajtó.